

واژه نامه لهجه عراقی

الفاظ عامیانه بغدادی

تألیف

سیده مینا میرداماد

سرشناسه: میردامادی، سیده مینا، ۱۳۶۷
عنوان و نام پدیدآور: واژه نامه لهجه عراقی (الفاظ عامیانه بغدادی)، تألیف سیده مینا میردامادی

مشخصات نشر: تهران، پدیدار جهان، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۹۳ص: نمودار (بخشی رنگی).؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.

شابک: ۳۵۰۰۰ ریال : ۷-۰-۹۹۹۰۰-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یاداشت: واژه نامه، کتابنامه، نمایه.

عنوان دیگر: الفاظ عامیانه بغدادی.

موضوع: زبان عربی - عراق - گویش ها

موضوع: Arabic Language -- Dialects -- Iraq

موضوع: زبان عربی - عراق - صرف و نحو

موضوع: Arabic Language -- Iraq -- Morphosyntax

رده بندی کنگره: PJ ۶۸۲۱

رده بندی دیویی: ۷۷۰.۹۵۷۰۱۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۶۴۶۸۲

تاریخ درخواست: ۱۳۹۸/۴/۱۵

تاریخ پاسخگویی:

کد پیگیری: ۵۷۶۲۵۷۸

نام کتاب: واژه نامه لهجه عراقی (الفاظ میانه بغدادی)

تألیف: سیده مینا میردامادی

صفحه آرایي و طراحی جلد: رهی غفاریان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

ناظر چاپ: رهی غفاریان

لیتوگرافی و چاپ:

ناشر: پدیدار جهان

عنوان	شماره صفحه
دییاجه	۷
بخش اول: بررسی لهجه بغدادی	
پیدایش لهجه	۱۱
نگاهی به لهجه بغدادی	۱۱
مبالغه در لهجه بغدادی	۱۲
سادگی و اختصارات عبارات در لهجه بغدادی	۱۲
تلفظ حروف در لهجه بغدادی	۱۳
ابدال و قلب حروف	۱۴
آواشناسی لهجه بغدادی	۱۵
لحن (خطاهای اعرابی) در افعال ساده	۱۶
فعل‌های عامیانه ساده	۱۷
ساختن فعل‌های عامیانه و مزید و مرکب	۱۸
افعال ناقصه و حروف ناسخه و لانی جنس	۱۹
اسم فاعل و مفعول	۱۹
مصدر و ساختن آن	۲۰
صیغه‌های تصغیر	۲۱
جمع بستن کلمات در لهجه عامیانه بغدادی	۲۱
حروف نسبت در عامیانه بغدادی	۲۲
ضمایر در لهجه عامیانه بغدادی	۲۲
ضمایر اشاره در لهجه بغدادی	۲۳

۲۳	 کلمات پرسشی در عامیانه
۲۴	 حال و تمیز و مفعول مطلق در عامیانه بغدادی
۲۴	 حرف عطف
۲۴	 موصول در لهجه بغدادی

بخش دوم: فرهنگ الفاظ عامیانه عراقی (لهجه بغدادی)

۲۵	 علامات اختصاری و نشانه‌ها
۲۶	 الف
۳۳	 ب
۴۵	 پ
۵۰	 ت
۵۸	 ث
۵۹	 ج
۶۳	 چ
۶۹	 ح
۷۲	 خ
۷۶	 د
۸۴	 ذ
۸۴	 ر
۸۸	 ز
۹۲	 س
۹۹	 ش
۱۰۷	 ص

۱۱۰	ض
۱۱۰	ط
۱۱۵	ظ
۱۱۶	ع
۱۲۲	غ
۱۲۳	ف
۱۲۸	ق
۱۳۳	ک
۱۴۲	گ
۱۴۷	ل
۱۵۲	م
۱۶۰	ن
۱۶۴	و
۱۶۵	ه
۱۶۸	ی

بخش سوم: کنایه‌ها

۱۷۱	کنایه‌ها
۱۹۰	فهرست منابع

سیاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت و همواره ما را با تحقیق و پژوهش و روش های اساسی در پی حفظ فرهنگ ها و میراث تمدنی اعانت فرمود.

در طول دهه های گذشته که عراق برای ایران همواره یک تهدید امنیتی به شمار می رفته، از دیدگاه ایران، بخش عمده ای از تهدیدات معطوف به امنیت ملی آن کشور از ناحیه عراق و رژیم بعث خاک بر آن ناشی می شد. اما فروپاشی رژیم صدام و شکل گیری نظام سیاسی دموکراتیک و مبتنی بر مشارکت تمام گروه های عراق در ساختار قدرت شرایط جدیدی را ایجاد کرده که می تواند به پایان افتن تهدیدات امنیتی عراق برای ایران و حتی تبدیل این کشور به شریک اقتصادی و سیاسی ایران منجر شود. این فرصت تاریخی، ایران را به سوی حمایت همه جانبه از دولت جدید عراق از سال ۲۰۰۳، معطوف شده و اکنون علاوه بر کثرت تردد مردم ایران به عراق به دلیل وجود اماکن مقدس و مذهبی آن، نیز کمک های اقتصادی و حمایت های سیاسی متعددی از عراق به عمل می آورد. برای ایجاد این تعامل، مردم مستلزم فراگیری زبان ها و لهجه های همدیگر می باشند. و اما از طرفی دیگر در عراق ایرانیان ساکن بودند که از دیرباز به دلیل وجود مرقده مطهر ائمه به عراق مهاجرت کرده بودند. بخش از آنان که در زمان حکومت رژیم بعث به جرم ایرانی بودنشان از کشور عراق اخراج شدند به معاونین (با نشت داده شدگان) معروف شدند. ایرانیان بصورت عمده ساکن شهرهای مذهبی چون (کربلا و نجف و کاسین) بودند که به دلیل عدم تمديد اقامتشان آنان را مجبور به ترك خاک عراق كردند. تعداد ایرانیان به از عراق به ایران بازگردانده شدند روشن نیست ولی میان ۳۵۰ تا ۶۵۰ هزار تن برآورد می شود. بسیاری از آنها پس از اثبات اصالت ایرانی شان (تقریباً ۴۰۰ هزار تن) شناسنامه ایرانی گرفتند و برخی ها به عراق بازگشتند. از میان اشخاصی که در ایران باقی ماندند نسل به نسل با ایرانیان ازدواج کرده و بتدریج لهجه عراقی در میان این عراقیان به دست فراموشی سپرده شد. همچنین با توجه به اوضاع نابسامان کنونی و امنیت ضعیف کشور عراق بسیاری از اشخاص به کشورهای مجاور یا کشورهای اروپایی یا آمریکایی مهاجرت نموده اند. همه این دلایل باعث گام برداشتن در مسیر جمع آوری

فرهنگ الفاظ عامیانه عراقی شده است. اکنون امروزه در بازار خودآموزهای زیادی به لهجه عراقی موجود می‌باشد و همچنین در برخی کشورها معجم لهجه عراقی به فصیح تدوین شده است اما هیچ معجم و فرهنگ لغتی از عراقی به فارسی در بازار یافت نمی‌شود. این کتاب به سه بخش تقسیم شده است. بخش اول، بخش مرتبط با اصول اولیه و تلفظ حروفی که در زبان عربی فصیح موجود نیست (ب-چ-گ) و قواعد و ابدال و قلب حروف و ساخت فعل‌های عامیانه ساده و طرز ساختار فعل‌های مرکب که یک شخص بغدادی آن را به غرض مبالغه یا نشان دادن وضعیتی خاص از زبان عربی فصیح برگرفته و بصورت زیبا و جالب و بلیغ آن را ساخته است. همچنین در این فصل به ضمایر، اسم، فعل و حرف پرداخته شده است که سعی شده حتی الامکان آن را با زبان عربی فصیح متایسه کند تا فراگرفتن لهجه بغدادی برای اشخاصی که زبان عربی می‌دانند، آسان‌تر باشد. و اما بخش دوم، بخش اساسی این کتاب می‌باشد. در این معجم بیش از ۲۷۰۰ لفظ اعم از الفاظ عربی و الفظ دخیل جمع‌آوری شده جهت فهم و درک بهتر خواننده حتی الامکان ریشه‌یابی و به اصل کلمه و اجابت آن پرداخته شده است و در صورت عدم امکان و عدم دسترسی به اصل کلمه به ملیت و اصلیت آن اکتفا شده است. همچنین معادل فصیح و فارسی هر لفظ همراه با تلفظ آن (از لحاظ تفخیم حروف یا برعکس آنها) ذکر شده است تا هم برای ایرانیان و هم برای عراقی‌های مقیم در خارج از عراق قابل استفاده باشد، در این معجم به دلیل وجود کلمات دخیل فراوان و به دلیل تسهیل دسترسی مبتدیان از روش ترتیب الفبایی استفاده شده و نه اشتقاقی. و اما در بخش سوم پیوستی از بعضی کنایات عامیانه مردم بغداد جمع‌آوری شده که مانند بخش دوم معادل فصیح و فارسی آن ذکر شده است. از معاصر مهمی چون لسان العرب و تاج العروس و معجم الوسیط و معجم اللغة العربیة المعاصرة و معجم الفاظ الدخیلة و فرهنگ لغت دهخدا در نوشتن این رساله استفاده شده است. با وجود فرهنگ زیبا و مملو از گویایی‌های مختلف عراق به علاقمندان پیشنهاد می‌شود به جمع‌آوری الفاظ عامیانه در لهجه موصلی یا بصرای (لهجه جنوب عراق) یا جمع‌آوری الفاظ مخصوص ترانه و موسیقی عراقی که قدمت دیرینه و بسیار زیبا و دلنشین است پرداخته شود.

ناگفته نماند که در جمع‌آوری این الفاظ مشکلات فراوانی وجود داشته از جمله این معجم و هیچ معجم دیگر امکان در برگرفتن تمامی الفاظ از جمله قدیمی و معاصر را ندارد و فقط مهم‌ترین

آن‌ها را دربرمی‌گیرد، چراکه الفاظ و زبان پیوسته در حال تغییر و تحول و از بین رفتن کلمات و پیدایش کلماتی جدید هستند. و اما مشکل مهم و اساسی در جمع‌آوری این معجم این است که امکان دسترسی به ریشه و اصالت تمامی کلمات وجود ندارد، و یا اینکه امکان دسترسی به فرهنگ لغت آن زبان وجود نداشته باشد و در کل این امر نیازمند معرفت دقیق و عمیق علم فقه اللغة می‌باشد. همانطور که برخی کلمات محاوره زبان فارسی را با مشقت فراوان می‌توان ریشه‌یابی کرد در نهایت با وجود این مشکلات توانسته‌ایم گامی هر چند بسیار کوچک در جمع‌آوری فرهنگ الفاظ عامیانه عراقی؛ برداریم. ما در این مسیر هیچ ادعایی نداریم و خود را بسی قاصر و مقدر می‌دانیم چراکه کمال مطلق از آن خداوند عز و جل است.